

Artur Dariusz Kubacki

kubart@post.pl

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej
w Krakowie

Jan Gościński

jango@post.pl

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej
w Krakowie

10 LAT DZIAŁALNOŚCI KOMISJI ODPOWIEDZIALNOŚCI ZAWODOWEJ TŁUMACZY PRZYSIĘGŁYCH PRZY MINISTRZE SPRAWIEDLIWOŚCI. PRÓBA PODSUMOWANIA*

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/RP.2017.012>

Zarys treści: Celem artykułu jest próba podsumowania działalności Komisji Odpowiedzialności Zawodowej Tłumaczy Przysięgłych przy Ministrze Sprawiedliwości z perspektywy jej dziesięcioletnich doświadczeń. W części teoretycznej omówimy ramy prawne funkcjonowania i procedurę postępowania Komisji oraz rodzaje wydawanych przez nią kar. W części praktycznej przeprowadzimy analizę ilościową i jakościową przypadków, które były dotychczas rozpoznawane na rozprawach prowadzonych przed Komisją. Analiza ta pozwoli na wyodrębnienie różnych typów błędów popełnianych przez tłumaczy przysięgłych. W centrum zainteresowania znajdują się błędy merytoryczne tłumaczy przysięgłych, zwłaszcza te, które wywołały lub mogły wywołać negatywne skutki prawne. Na koniec wskażemy planowane zmiany legislacyjne dotyczące działalności KOZ.

Słowa kluczowe: etyka, komisja dyscyplinarna, odpowiedzialność zawodowa, tłumacz przysięgły

---

* Niniejsza publikacja jest poszerzoną i uzupełnioną wersją artykułu pt. „What Are Sworn Translators Punished For? 10 Years of Operation of the Commission for Professional Accountability of Sworn Translators at the Minister of Justice”, który ukazał się na łamach czasopisma *Comparative Legilinguistics. International Journal for Legal Communication* (vol. 23, Poznań 2015, s. 7–17).

1. Status i zadania Komisji Odpowiedzialności Zawodowej Tłumaczy Przysięgłych

Komisja Odpowiedzialności Zawodowej Tłumaczy Przysięgłych przy Ministrze Sprawiedliwości (zwana dalej KOZ) powstała 1 września 2005 roku zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 sierpnia 2005 roku w sprawie powołania KOZ tłumaczy przysięgłych¹ na mocy Ustawy z dnia 25 listopada 2004 roku o zawodzie tłumacza przysięgłego². Jej rolą jest orzekanie o odpowiedzialności zawodowej tłumaczy przysięgłych niewypełniających zadań i/lub obowiązków wynikających z wyżej wymienionej ustawy (zwanej dalej UoZTP) bądź wypełniających te zadania i/lub obowiązki nienależycie albo nierzetelnie.

UoZTP zobowiązuje tłumaczy przysięgłych do:

- wykonywania powierzonych im zadań ze szczególną starannością i bezstronnością, zgodnie z zasadami wynikającymi z przepisów prawa;
- zachowania w tajemnicy faktów i okoliczności, z którymi zapoznali się w związku z tłumaczeniem;
- doskonalenia kwalifikacji zawodowych;
- wykonywania tłumaczeń w postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy na żądanie sądu, prokuratora, Policji oraz organów administracji publicznej, chyba że zachodzą szczególnie ważne przyczyny uzasadniające odmowę;
- prowadzenia repertorium, w którym odnotowują wykonywanie przez siebie czynności;
- podawania na wszystkich poświadczonych tłumaczeniach oraz poświadczonych odpisach pism w języku obcym pozycji, pod którą tłumaczenie lub odpis są odnotowane w repertorium, oraz stwierdzania na wszystkich sporządzonych tłumaczeniach i odpisach pism w języku obcym, czy sporządzono je z oryginału, czy też z tłumaczenia lub odpisu oraz czy tłumaczenie lub odpis są poświadczony i przez kogo.

---

¹ Dz. Urz. Min. Spr. nr 5, poz. 21.

² Dz.U. z 2004 r. nr 273, poz. 2702 z późn. zm.

Jak zauważa Grzegorz Dostatni (2005: 110), „tłumacz przysięgły ponosi odpowiedzialność zawodową wyłącznie za czyny wskazane w art. 21 ust. 1 Ustawy. Zawarty tam został zamknięty katalog zakazanych czynów, które dodatkowo, zgodnie z zasadami dotyczącymi obowiązków i odpowiedzialności, należy interpretować wąsko i nie można rozciągać ich przez analogię na inne czyny”. Praktyka orzecznicza Komisji jest jednak inna, gdyż – jak zobaczymy w dalszej części artykułu – tłumacze przysięgli są także karani za niezastosowanie się do wymogów niewymienionych eksplicitnie w art. 21 ust. 1. Dzieje się tak dlatego, że wynikający z art. 21 ust. 1 obowiązek tłumacza przysięgłego stosowania się w pracy do zasad wynikających z przepisów prawa pozwala na objęcie odpowiedzialnością zawodową wszystkich obowiązków, które na niego prawo nakłada, np. obowiązku zgłaszania zmiany danych objętych wpisem na listę tłumaczy przysięgłych w terminie 30 dni od daty zmiany.

Naruszenie przez tłumacza przysięgłego wymogu lub wymogów na niego nałożonych może pociągnąć za sobą orzeczenie jednej z następujących kar: upomnienia, nagany, zawieszenia prawa wykonywania zawodu tłumacza przysięgłego na okres od 3 miesięcy do 1 roku, pozbawienia prawa wykonywania zawodu tłumacza przysięgłego z możliwością powrotu do zawodu dopiero po zdaniu egzaminu na tłumacza przysięgłego, do którego można przystąpić nie wcześniej niż po upływie 2 lat od pozbawienia. Orzeczona kara jest odnotowywana na liście tłumaczy przysięgłych, prowadzonej przez ministra sprawiedliwości, a w przypadku pozbawienia prawa wykonywania zawodu minister sprawiedliwości skreśla tłumacza z tej listy. W zależności od rodzaju kary ulega ona zatarciu po upływie 2 lub 3 lat od momentu jej uprawomocnienia się. Tłumacze przysięgli podlegają odpowiedzialności zawodowej zasadniczo przez okres 3 lat od chwili popełnienia czynów jej podlegających.

Komisję Odpowiedzialności Zawodowej Tłumaczy Przysięgłych powołuje w drodze zarządzenia minister sprawiedliwości. Składa się ona z 9 osób, z których 4 wskazuje minister sprawiedliwości, 4 – organizacje zrzeszające tłumaczy³, 1 zaś – minister właściwy do spraw pracy. Taki skład Komisji, grupującej zarówno prawników, jak i tłumaczy, „gwarantuje – jak stwierdza Artur Kubacki (2012: 299) – wysoki poziom kompetencji merytorycznych podczas rozpatrywania spraw i wydawania orzeczeń, gdyż umożliwia powiązanie wiedzy prawniczej z wiedzą językoznawczą. Oba rodzaje wiedzy są niezbędne do stwierdzenia, czy tłumaczenie wykonano z należytą starannością i czy jego

---

³ Mogą one delegować wyłącznie tłumaczy przysięgłych. Skład KOZ w ciągu 10 lat zmienił się ośmiokrotnie, przy czym zmiany nie dotyczyły wyznaczonych w 2005 roku przez stowarzyszenia tłumaczy przysięgłych.

jakość odpowiada wymaganiom stawianym tłumaczeniom poświadczonym”. Postępowanie w sprawie odpowiedzialności zawodowej jest wszczynane i prowadzone przez KOZ na wniosek ministra sprawiedliwości lub wojewody. Może się do nich zwrócić podmiot zlecający tłumaczenie o wystąpienie z wnioskiem do Komisji o wszczęcie takiego postępowania. W postępowaniu bierze udział osoba, której ono dotyczy. Jej nieusprawiedliwione niestawienie nie wstrzymuje postępowania. Może ona ustanowić obrońcę spośród tłumaczy przysięgłych, adwokatów lub radców prawnych.

Oprócz orzeczenia kary KOZ może również uniewinnić tłumacza przysięgłego bądź umorzyć postępowanie wobec niego. Orzeczenia Komisji zapadają w formie uchwały bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy jej członków. Zdaniem Bolesława Cieślaka i in. (2010: 75) należało wyposażyć Komisję w możliwość orzeczenia winy tłumacza i odstąpienia od wymierzenia kary. „Zdarzają się bowiem sprawy” – piszą wspomniani autorzy – „kiedy takie orzeczenie spełniłoby zadania prewencji indywidualnej, gdyż już sama konieczność występowania przed Komisją jest dla niektórych osób wystarczająco dużym przeżyciem, a stopień ich winy i szkodliwość czynu są niewielkie”.

Zarówno tłumacz przysięgły, jak i minister sprawiedliwości oraz wojewoda mają prawo odwołać się od orzeczenia Komisji do sądu apelacyjnego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania tłumacza przysięgłego. Od orzeczenia umarzającego postępowanie może odwołać się minister sprawiedliwości, nawet jeżeli nie wnioskował o jego rozpoczęcie. Natomiast od prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie sądowe nie przysługuje kasacja.

2. Dane statystyczne*

Przewodniczącą Komisji jest zobligowany przepisami rozporządzenia z dnia 24 stycznia 2005 roku w sprawie Komisji Odpowiedzialności Zawodowej do corocznego składania ministrowi sprawiedliwości sprawozdania z jej działalności. Dzięki uprzejmości przewodniczącego Komisji od 2009 roku sprawozdania te są dostępne publicznie w *Biuletynie TEPIS* (zob. Zieliński: 2010–2015), wydawanym przez Polskie Towarzystwo Tłumaczy Przysięgłych

---

* Autorzy niniejszego opracowania składają podziękowania Przewodniczącemu Komisji Odpowiedzialności Zawodowej, Panu Prokuratorowi Jackowi Zielińskiemu, za udostępnienie akt spraw rozpatrywanych na posiedzeniach KOZ.

i Specjalistycznych TEPIS. Zawierają one dane statystyczne odnośnie do liczby wniosków, które wpłynęły do Komisji i zostały przez nią rozpatrzone w danym roku sprawozdawczym, rodzaju zarzutów formułowanych w tych wnioskach oraz liczby i rodzaju kar wymierzonych przez Komisję, a także liczby odwołań od uchwał Komisji złożonych przez obwinionych do właściwego sądu apelacyjnego. Ponadto w wyżej wymienionych sprawozdaniach ujęte są także inne dane statystyczne, jak rodzaj języka reprezentowanego przez obwinionych tłumaczy przysięgłych oraz ich płeć. Natomiast dane statystyczne za lata 2005–2008 zostały zaczerpnięte z wydanej w 2012 roku książki Kubiczkiego, członka KOZ reprezentującego Stowarzyszenie Tłumaczy Polskich.

Z analizy wszystkich wymienionych powyżej źródeł danych wyłania się obraz statystyczny działalności Komisji za okres od 1 października 2005 roku do 31 grudnia 2014 roku. Do Komisji Odpowiedzialności Zawodowej wpłynęło łącznie 412 wniosków, z tego 293 od ministra sprawiedliwości oraz 119 od wojewodów. Komisja nałożyła łącznie 307 kar, natomiast uniewinniła 63 osoby od zarzucanych im czynów. Najczęściej występującymi karami były upomnienie (151 osób) i nagana (124 osoby). Sporadycznie wymierzano surowsze kary, jak zawieszenie prawa wykonywania zawodu (29 osób) na różny okres (12 osób na trzy miesiące, 3 osoby na pół roku, 11 osób na jeden rok oraz po 1 osobie na cztery, siedem i osiem miesięcy) lub pozbawienie prawa wykonywania zawodu tłumacza przysięgłego (3 osoby). Ponadto Komisja umorzyła 16 postępowań z różnych względów, a mianowicie: czyn popełniono przed wejściem ustawy w życie, rzecz została już osądzona (*res iudicata*), czyn nie mieścił się w ustawowym katalogu czynów zabronionych, czyn uległ przedawnieniu, tłumacz przysięgły zmarł bądź został skreślony z listy tłumaczy przysięgłych, zawiadomienie do Komisji skierowano omyłkowo. Komisja musiała także zawiesić niektóre postępowania ze względu na aresztowanie obwinionego (1 osoba), niemożność ustalenia aktualnego miejsca zamieszkania tłumacza przysięgłego i związane z tym utrudnienia w doręczeniu wezwania na rozprawę (10 osób) albo jego wyjazd za granicę (7 osób). Od wszystkich zapadłych orzeczeń złożono w sumie 12 odwołań do sądów apelacyjnych, przy czym sądy te – w większości przypadków – złagodziły wymierzone przez Komisję kary, względnie uniewinniły tłumacza bądź umorzyły postępowanie. Jedyne w 3 przypadkach wymierzone przez Komisję kary zostały utrzymane w mocy. Odwołania złożone w 2014 roku do sądów apelacyjnych nadal czekają na rozstrzygnięcie.

Sprawozdania składane przez przewodniczącego Komisji w latach 2009–2014 pozwalają na ustalenie, że ze względu na feminizację zawodu tłumacza przysięgłego obwinionym jest częściej kobieta-tłumacz (207 osób)

niż mężczyzna-tłumacz (82 osoby). Jeśli chodzi o język reprezentowany przez obwinionych tłumaczy przysięgłych, dominują takie języki, jak: niemiecki (90 tłumaczy), angielski (58 tłumaczy), francuski (51 tłumaczy), rosyjski (38 tłumaczy) i włoski (30 tłumaczy). Spośród języków mniej popularnych w Polsce na plan pierwszy wysuwają się niderlandzki (10 tłumaczy), grecki (7 tłumaczy), szwedzki (8 tłumaczy) oraz norweski (6 tłumaczy). W sześciu przypadkach obwinieni byli jednocześnie tłumaczami dwóch lub kilku języków.

Dane statystyczne obejmują ponadto rodzaj zarzutów formułowanych we wnioskach składanych do Komisji przez ministra sprawiedliwości lub wojewodów. Do najczęstszych uchybień należy naruszenie art. 14 pkt 1 ustawy, polegające na niewykonywaniu powierzonych tłumaczom przysięgłym zadań ze szczególną starannością i bezstronnością, zgodnie z zasadami wynikającymi z przepisów prawa, które wystąpiło w **223 przypadkach**, oraz naruszenie art. 17 ustawy, polegające na niezgodnym z jej przepisami prowadzeniu repertorium czynności tłumacza przysięgłego⁴ – **58 przypadków**. Pozostałe zarzuty obejmują:

(1) naruszenie art. 15 ustawy, polegające na odmówieniu wykonania tłumaczenia w postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy na żądanie sądu, prokuratora, Policji oraz organów administracji publicznej – **21 przypadków**;

(2) naruszenie art. 18 ustawy, polegające na używaniu pieczęci okrągłej niezgodnej z przepisami ustawy i/lub niepodawaniu na tłumaczeniach poświadczonych oraz poświadczonych odpisach pism, które wydaje tłumacz, pozycji, pod którą tłumaczenie lub odpis są odnotowane w repertorium, a także stosowaniu nieprawidłowej formuły poświadczającej tłumaczenie – **16 przypadków**;

(3) naruszenie art. 20 ustawy, polegające na niestawieniu się tłumacza u wojewody sprawującego kontrolę nad działalnością tłumacza przysięgłego – **14 przypadków**;

(4) naruszenie art. 16 ust. 2 ustawy, polegające na niezastosowaniu się do określonych przez ministra sprawiedliwości stawek wynagrodzenia za

---

⁴ W związku z wieloma przypadkami niezgodnego z ustawą prowadzenia repertorium przez tłumaczy przysięgłych KOZ opracowała w 2013 roku *Zasady oceny poprawności prowadzenia repertorium czynności tłumacza przysięgłego stosowane przez Komisję Odpowiedzialności Zawodowej Tłumaczy Przysięgłych przy Ministrze Sprawiedliwości* i udostępniła je na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości pod adresem <http://bip.ms.gov.pl/pl/rejesty-i-ewidencje/tlumacze-przysiegli/komisja-odpowiedzialnosc-zawodowej-tlumaczy-przysieglych-koz> (dostęp: 18 lipca 2015).

czynności tłumacza przysięgłego wykonane na żądanie sądu, prokuratora, Policji oraz organów administracji publicznej – **10 przypadków**;

(5) naruszenie art. 8 ust. 2 ustawy, polegające na niezgłoszeniu zmiany danych objętych wpisem na listę tłumaczy przysięgłych w terminie 30 dni od daty powstania okoliczności uzasadniających zgłoszenie zmiany – **4 przypadki**;

(6) naruszenie art. 19 ustawy, polegające na niezłożeniu przez tłumacza przysięgłego wzoru podpisu i odcisku pieczęci ministrowi sprawiedliwości, ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych oraz wojewodzie właściwemu ze względu na miejsce zamieszkania tłumacza – **2 przypadki**;

(7) naruszenie art. 14 pkt 2 ustawy, polegające na niezachowaniu przez tłumacza w tajemnicy faktów i okoliczności, z którymi zapoznał się w związku z tłumaczeniem – **1 przypadek**.

3. Rodzaje naruszeń ustawy o zawodzie tłumacza przysięgłego

Omawiając szczegółowo odpowiedzialność zawodową tłumaczy przysięgłych, Kubacki (2012: 309–312) podzielił naruszenia regulacji ustawowych na **formalne, merytoryczne i o charakterze przestępczym**. Wymieniony powyżej katalog błędów formalnych jest, poza dwoma naruszeniami, zbieżny z takim katalogiem przedstawionym przez Kubackiego (2012: 309–311). Dwa nowe naruszenia to niestawienie się tłumacza przysięgłego u wojewody w celu przeprowadzenia kontroli jego działalności oraz niestosowanie przez niego określonych przez ministra sprawiedliwości sztywnych stawek wynagrodzenia za czynności tłumacza przysięgłego wykonane na żądanie wymienionych w ustawie podmiotów szczególnych. Natomiast omówiony przez Kubackiego (2012: 312–313) katalog uchybień o charakterze przestępczym pozostał bez zmian.

Naszą uwagę chcielibyśmy w tym artykule poświęcić przede wszystkim uchybieniem merytorycznym i językowym. Niektóre z nich można nawet zaliczyć do tzw. krytycznych błędów tłumaczeniowych (zob. Kubacki 2014b: 52–55).

Uchybienia merytoryczne tłumaczy przysięgłych to popełniane przez nich błędy rzeczowe. Mają one rozmaity charakter i różną wagę, skutkując w efekcie mniej lub bardziej poważnymi konsekwencjami zarówno dla odbiorcy tłumaczenia, jak i samego tłumacza (zob. Biel 2011: 14).

Najpoważniejsze błędy rzeczowe wiążą się z przekazaniem w tłumaczeniu informacji odwrotnej od znajdującej się w tekście wyjściowym. Tak sta-

ło się na przykład w przypadku tłumacza przysięgłego języka niemieckiego, który zamiast poinformować, że skazany nie przebywa w zakładzie karnym, poinformował, że w nim przebywa. Rzecz jasna, utrata *nie* w tłumaczeniu mogła mieć bardzo poważne konsekwencje. Tłumaczenie adresowane było bowiem do sądu, który na jego podstawie miał podejmować decyzje dotyczące skazanego. Podobna sytuacja miała miejsce przy tłumaczeniu zaświadczenia stwierdzającego, że dana osoba jest studentem studiów niestacjonarnych. Tłumacz przysięgły języka niemieckiego zamiast studiów niestacjonarnych wpisał jednak studia stacjonarne, co w tym przypadku było informacją kluczową i naraziło zleceniodawcę tłumaczenia na konsekwencje finansowe.

Innym niezwykle poważnym błędem rzeczowym jest przekazanie w tłumaczeniu innej treści niż znajdująca się w tekście wyjściowym. Przyjrzyjmy się kilku przykładom należącym do tej kategorii. Tłumacz przysięgły języka angielskiego przetłumaczył termin *limit przekroczenia stanu konta* jako *limit przekroczony*, co mogło doprowadzić do nieudzielenia przez bank kredytu. Inny tłumacz przysięgły języka angielskiego przetłumaczył *notę kredytową* jako *fakturę*, słowo *zwrócić* jako *dostarczyć*, a sformułowanie *prosimy o potwierdzenie otrzymania towaru* jako *prosimy o potwierdzenie przybycia*. Tłumacz przysięgły języka niemieckiego oddał sformułowanie *odrzućcie spadku w całości* jako *odstąpienie od odziedziczonych roszczeń odszkodowawczych*. Tłumacz przysięgły języka francuskiego przetłumaczył zwrot *nie podlegają opodatkowaniu* jako *nie działają pod przymusem*, a tłumacz przysięgły języka katalońskiego czasownik *doblar* jako *obciążyć podwójnie* (kartę kredytową), nie zaś – jak wynikało z kontekstu – *skopiować*. Przy okazji tej ostatniej sprawy Komisja Odpowiedzialności Zawodowej zwróciła uwagę, że przekładając, tłumacz powinien uwzględniać okoliczności użycia danego słowa, a nie mechanicznie korzystać z pierwszego znaczenia słownikowego.

Trzecią kategorią błędów rzeczowych jest pominięcie w tłumaczeniu informacji znajdującej się w tekście wyjściowym. Wynikać to może albo z przeoczenia (na przykład wiersza tekstu w tabeli), albo z przyjętej błędnej strategii tłumaczeniowej polegającej na nieprzekładaniu niewypełnionych rubryk w dokumencie sporządzonym w formie tabelarycznej. Zgodnie z zasadami sporządzania tłumaczeń poświadczonych taka strategia jest nie do przyjęcia. Tłumacz ma obowiązek przełożyć cały dokument, niczego w nim nie pomijając. Tłumacz musi odtworzyć w tłumaczeniu wszystkie dane zawarte w tekście wyjściowym, a nawet wskazać na obecność elementów graficznych w tłumaczonym dokumencie i opisać charakterystyczne cechy związane z jego wyglądem (takie jak znaki wodne czy uszkodzenia mechaniczne). Koncepcja tłumaczenia całego dokumentu opiera się na przeświadczeniu, że tłumacz

jest przekątnikiem treści, a o istotności jej składników decyduje wyłącznie odbiorca przekładu.

Ostatnią kategorię błędów rzeczowych stanowią pomyłki mechaniczne, zazwyczaj związane z przepisywaniem liczb. Niekiedy tego rodzaju błędy nie wywołują istotnych konsekwencji prawnych (źle przepisany numer telefonu), niemniej jednak, jakkolwiek drobne, są one błędami rzeczowymi, a czasem pełnią kluczową rolę. Tłumaczowi nie wolno zatem przepisać błędnie którejkolwiek litery bądź cyfry z numeru identyfikacyjnego pojazdu w dowodzie rejestracyjnym, gdyż spowoduje to automatyczne odrzucenie tłumaczenia przez urzędnika. Nie wolno mu też popełnić błędu przy wpisywaniu daty urodzenia czy daty ważności dokumentu. Zamiana cyfr w takiej sytuacji może mieć bardzo poważne skutki. Tłumacz powinien też bardzo starannie przepisywać wszystkie numery zaświadczeń czy też numery akt, aby umożliwić odbiorcy tłumaczenia łatwą identyfikację dokumentów źródłowych. W tym kontekście nie dziwi stanowisko Komisji, która również na tak, здаwałoby się, błahe błędy, jak zamiana numeru 3257 na 5257, patrzy krytycznym okiem. Oczywiście tego rodzaju błąd nie wiąże się z automatycznym nałożeniem przez Komisję kary, gdyż bierze ona pod uwagę i inne czynniki, a mianowicie znaczenie błędów i ich liczbę. Niemniej jednak tłumacze przysięgli powinni być świadomi, że oczekuje się od nich takiego systemu organizacji pracy, który eliminuje możliwość popełniania mechanicznych pomyłek.

Tłumacze przysięgli bywają także karani za naruszenie zasady bezstronności. Tłumacz przysięgły jako osoba zaufania publicznego musi kierować się regułami sporządzania tłumaczeń poświadczonych, a nie jakimikolwiek innymi względami. To właśnie stanowi istotę zawodu tłumacza przysięgłego i jest źródłem zaufania pokładanego w wykonane przez niego tłumaczenia. Ich odbiorcy muszą być bowiem przekonani, że tłumaczenie zostało sporządzone bezstronnie, to znaczy niczego do niego nie dodano, niczego w nim nie ujęto ani niczego w nim nie przekreślono czy to na korzyść, czy na niekorzyść klienta. Niezastosowanie się do powyższej zasady spowodowało nałożenie kary na tłumacza przysięgłego języka hebrajskiego. Dokonał on transliteracji z alfabetu hebrajskiego na alfabet łaciński identycznego zapisu nazwiska występującego w tym samym akcie stanu cywilnego na dwa sposoby – w jednym miejscu inaczej niż w drugim. Takie rozwiązanie było korzystne dla klienta, tłumacz zaś zastosował je na podstawie jego wyjaśnień, nie opierając się na wystarczającej dokumentacji uzasadniającej zmianę transliteracji nazwiska w dalszej części tłumaczonego aktu. Wprawdzie reguły transliteracji z alfabetu hebrajskiego na alfabet łaciński dopuszczają stosowanie różnych liter alfabetu łacińskiego dla tych samych znaków alfabetu hebrajskiego, ale sko-

rzystanie z tej swobody w powyższym przypadku było nadużyciem ze względu na niedostateczność danych do dokonania zmiany. Do takiego właśnie wniosku doszła KOZ, uznając, że wina tłumacza nie budzi w tym wypadku wątpliwości, i wymierzając mu karę upomnienia. Cieślik i in. (2010: 48) stwierdzają wyraźnie, że „tłumacz powinien zachować bezstronność wobec niekiedy sprzecznych interesów odbiorców tłumaczenia”, a Mateusz Kaczo-cha i Marcin Mazuryk (LEX/el. 2011) dodają, że „w razie wieloznaczności tekstu tłumacz nie powinien za wszelką cenę forsować tych jego znaczeń, które są korzystne dla zlecającego tłumaczenie”. Podkreślimy z całą mocą, że tłumacz przysięgły nie reprezentuje zleceniodawcy – jest on bezstronnym specjalistą mającym maksymalnie wiernie oraz bez jakichkolwiek opuszczeń czy też dodatków oddać sens oryginału.

Tłumacze przysięgli często przekładają te same typy dokumentów, na przykład akty urodzenia, dowody rejestracyjne czy też dyplomy. Nic więc dziwnego, że otrzymując tego rodzaju dokument, korzystają z wykonanych przez siebie poprzednio tłumaczeń, podstawiając jedynie nowe dane. Praktyka ta nie jest, rzecz jasna, naganna, o ile nowe tłumaczenie zostaje wykonane z należytą starannością. Oznacza to, że tłumacz musi usunąć wszystkie stare dane, a w ich miejsce podstawić nowe. Jeżeli nie zrobi tego wystarczająco dokładnie, narazi się na zarzut niewystarczającej staranności. Tak stało się w przypadku tłumacza przysięgłego języka ukraińskiego, który skorzystał ze swojego poprzedniego tłumaczenia standardowego dokumentu, jednak niczego w nim nie zmienił, gdyż – jak wyjaśnił – „coś odwróciło jego uwagę od tłumaczenia”. W efekcie klient otrzymał tłumaczenie innego dokumentu, a nie tego, który przedłożył do tłumaczenia. Dla tego rodzaju praktyk, stanowiących ewidentne naruszenie zasady należytej staranności, KOZ nie widzi żadnych okoliczności łagodzących.

Na koniec trzeba zwrócić uwagę na fakt, że obowiązkiem tłumacza przysięgłego jest dbałość o poprawność językową tłumaczenia oraz o zastosowanie właściwego stylu. Wzorcowe tłumaczenie pozbawione jest jakichkolwiek błędów językowych oraz dostosowane stylistycznie do tłumaczonego gatunku tekstu. Rzecz jasna, KOZ nie karze za drobne niedociągnięcia językowe i stylistyczne, gdyż są one od czasu do czasu nieuniknione. Tłumacz przysięgły zazwyczaj pracuje bowiem sam, nierzadko pod presją czasu i – jeżeli tłumaczenia są jedynym źródłem jego dochodu – musi tłumaczyć naprawdę dużo. Rynkowe i ustawowe stawki za tłumaczenia uniemożliwiają mu skorzystanie z usług korektora, gdyż wtedy tłumaczenie stałoby się nieopłacalne. Takie warunki pracy muszą wiązać się z niedoskonałościami językowo-stylistycznymi tłumaczeń, gdyż na ich cyzelowanie brakuje czasu. Komisja, zda-

jąc sobie sprawę z opisanych powyżej okoliczności, nie ma nierealistycznych oczekiwań, niemniej jednak uważa, że określony poziom językowo-stylistyczny musi zostać osiągnięty. Jeżeli zatem w tłumaczeniu znajduje się duża liczba błędów językowo-stylistycznych wskazująca na słabe opanowanie przez tłumacza przysięgłego języka obcego lub ojczystego, wówczas sam ten fakt może być i był przyczyną wymierzenia takiemu tłumaczowi kary. Zakłada się bowiem – z uwzględnieniem wskazanych powyżej zastrzeżeń – że tłumacz przysięgły jest doskonałym znawcą języka ojczystego oraz tego języka obcego, dla którego został ustanowiony, a ponadto ma dbać – zgodnie z wymogami ustawy – o doskonalenie swoich kwalifikacji zawodowych.

4. Planowane zmiany legislacyjne

W projekcie ustawy z 2014 roku o zmianie ustaw regulujących warunki dostępu do wykonywania niektórych zawodów⁵ zaplanowano uściślenie brzmienia przepisów odnoszących się do odpowiedzialności zawodowej tłumaczy przysięgłych.

I tak ustawodawca doprecyzował art. 21 ust. 1, zamieniając „niewypełnianie zadań” na „niewypełnianie obowiązków”, a także rozszerzył katalog obowiązków, za których niewypełnianie można ukarać tłumacza, o wynikający wprost z art. 8 ust. 2 ustawy obowiązek zgłaszania zmiany danych objętych wpisem na listę tłumaczy przysięgłych w terminie 30 dni od daty powstania okoliczności uzasadniających zgłoszenie zmiany. Ponadto rozszerzono zawarty w art. 21 ust. 2 katalog kar, wprowadzając karę pieniężną w wysokości nie niższej od jednej dziesiątej przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w roku poprzedzającym przeprowadzenie postępowania dyscyplinarnego, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym RP *Monitor Polski* na podstawie art. 20 pkt 1 lit. a Ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2013 r., poz. 1440, 1717 i 1734) i nie wyższej niż to wynagrodzenie. W uzasadnieniu do projektu ustawy czytamy, że „w obecnym katalogu kar brakuje sankcji między niewywołującymi realnych dolegliwości upomnieniami i naganą a poważnym w skutkach zawieszeniem w czynnościach lub pozbawieniem prawa do wykonywania zawodu. Dolegliwość powodowana umiarkowaną karą pieniężną będzie miała zatem pożądane działania represyjne, a także spełni funkcję ogólnoprewencyjną”.

⁵ <http://ms.gov.pl/pl/deregulacja-dostepu-do-zawodow/iii-transza> (dostęp: 18 lipca 2015 r.).

5. Podsumowanie

Powstanie Komisji Odpowiedzialności Zawodowej Tłumaczy Przysięgłych jest potwierdzeniem istotności roli, jaką pełnią oni w życiu społecznym. Sporządzane przez nich tłumaczenia w mniejszym lub większym stopniu wpływają na życie osób, których tłumaczone dokumenty dotyczą lub które tłumaczenia zlecają. Błędne tłumaczenia mogą mieć bardzo poważne konsekwencje, gdyż na przykład uniemożliwią komuś zawarcie związku małżeńskiego, spowodują, że ktoś znajdzie się w więzieniu, albo narażą kogoś na znaczne straty finansowe. W świetle doniosłej roli tłumaczeń poświadczonych zadaniem KOZ jest dbałość o ich najwyższy poziom merytoryczny, formalny i językowy. Karząc nierzetelnych tłumaczy przysięgłych, Komisja wyznacza standardy postępowania i nakreśla granicę między zachowaniami dopuszczalnymi i niedopuszczalnymi. Pełni ona także funkcję prewencyjną, gdyż sama jej obecność sprawia, że tłumacze przysięgli muszą dbać o należyty poziom swojej pracy, jeżeli nie chcą być zawezwani przed jej oblicze. Jak zatem można tego uniknąć? Wskazane powyżej błędy tłumaczy, które doprowadziły do orzeczenia kar dyscyplinarnych, pozwalają na stworzenie zbioru reguł, jakimi winni się kierować. Najważniejsze z nich to: maksymalnie wierne oddanie w przekładzie sensu oryginału, dokładność tłumaczenia wyrażająca się w niepomijaniu w tłumaczeniu żadnych elementów tekstu wyjściowego i niedodawaniu do tłumaczenia żadnych elementów nieobecnych w tekście wyjściowym, dbałość o poprawność językowo-stylistyczną, zachowywanie bezstronności oraz skrupulatność w wykonywaniu wszystkich czynności związanych z tłumaczeniem. Wskazana powyżej normatywna i dyscyplinarna rola KOZ, która w efekcie skutkuje zwiększoną samodyscypliną wszystkich tłumaczy przysięgłych, przesądza o potrzebie funkcjonowania Komisji.

Literatura

- Biel, Ł., 2011, *Jakość przekładu prawnego i prawniczego w świetle normy europejskiej PN-EN 15038 oraz hipotezy uniwersaliów translatorycznych*, „Rocznik Przekładoznawczy. Studia nad teorią, praktyką i dydaktyką przekładu”, M. Krajewska, L. Zieliński (red.), nr 6, s. 13–28.
- Cieślak, B., Laska, L., Rojewski, M., 2014, *Egzamin na tłumacza przysięgłego. Komentarz, teksty egzaminacyjne, dokumenty*, 2. wydanie, Warszawa.

- Dostatni, G., 2005, *Komentarz do ustawy o zawodzie tłumacza przysięgłego*, Warszawa.
- Kaczocha, M., Mazuryk, M., 2011, *Ustawa o zawodzie tłumacza przysięgłego. Komentarz*, Warszawa.
- Kubacki, A.D., 2008, „Odpowiedzialność zawodowa tłumaczy przysięgłych”, [w:] *Język, komunikacja, informacja*, t. 3, P. Nowak, M. Nowakowski (red.), Poznań, s. 149–161.
- Kubacki, A.D., 2012, *Tłumaczenie poświadczone. Status, kształcenie, warsztat i odpowiedzialność tłumacza przysięgłego*, Warszawa.
- Kubacki, A.D., 2014a, „Tłumacz przysięgły w polskim systemie wymiaru sprawiedliwości”, [w:] *Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury*, z. 4 (15), Kraków, s. 46–64.
- Kubacki, A.D., 2014b, „Błąd krytyczny w tłumaczeniach poświadczonych”, [w:] *Translationsforschung: Methoden, Ergebnisse, Perspektiven. Studia Translatorica*, vol. 5, I. Bartoszewicz, A. Małgorzewicz (red.), Wrocław–Dresden, s. 49–58.
- Kubacki, A.D., Gościński, J., 2015, „What Are Sworn Translators Punished For? 10 Years of Operation of the Commission for Professional Accountability of Sworn Translators at the Minister of Justice”, [w:] *Comparative Legilinguistics. International Journal for Legal Communication*, vol. 23, Poznań, s. 7–17.
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 2005 r. w sprawie Komisji Odpowiedzialności Zawodowej, Dz.U. z 2005 r. nr 15, poz. 132.
- Ustawa z dnia 25 listopada 2004 r. o zawodzie tłumacza przysięgłego, Dz.U. z 2004 r. nr 273, poz. 2702.
- Zieliński, J., 2010, „Sprawozdanie Komisji Odpowiedzialności Zawodowej Tłumaczy Przysięgłych w Ministerstwie Sprawiedliwości z działalności w 2009 r.”, [w:] *Biuletyn TEPIS*, nr 71, s. 15–18.
- Zieliński, J., 2011, „Sprawozdanie z działalności w 2010 roku Komisji Odpowiedzialności Zawodowej Tłumaczy Przysięgłych przy Ministrze Sprawiedliwości”, [w:] *Biuletyn TEPIS*, nr 74, s. 9–12.
- Zieliński, J., 2012, „Sprawozdanie z działalności Komisji Odpowiedzialności Zawodowej Tłumaczy Przysięgłych w Ministerstwie Sprawiedliwości w 2011 roku”, [w:] *Biuletyn TEPIS*, nr 77, s. 15–20.
- Zieliński, J., 2013, „Sprawozdanie z działalności Komisji Odpowiedzialności Zawodowej Tłumaczy Przysięgłych w Ministerstwie Sprawiedliwości za 2012 rok”, [w:] *Biuletyn TEPIS*, nr 78, s. 12–16.
- Zieliński, J., 2014, „Sprawozdanie Komisji Odpowiedzialności Zawodowej

- Tłumaczy Przysięgłych w Ministerstwie Sprawiedliwości za 2013 rok”, [w:] *Biuletyn TEPIS*, nr 81, s. 40–43.
- Zieliński, J., 2015, „Sprawozdanie Komisji Odpowiedzialności Zawodowej Tłumaczy Przysięgłych w Ministerstwie Sprawiedliwości za 2014 rok”, [w:] *Biuletyn TEPIS*, nr 82, s. 39–44.

Źródła internetowe

- <http://ms.gov.pl/pl/deregulacja-dostepu-do-zawodow/iii-transza> (dostęp: 18 lipca 2015 r.).
- Komisja Odpowiedzialności Zawodowej Tłumaczy Przysięgłych, *Zasady oceny poprawności prowadzenia repertorium czynności tłumacza przysięgłego stosowane przez Komisję Odpowiedzialności Zawodowej Tłumaczy Przysięgłych przy Ministrze Sprawiedliwości*, <http://bip.ms.gov.pl/pl/rejstry-i-ewidencje/tlumacze-przysiegli/komisja-odpowiedzialnosci-zawodowej-tlumaczy-przysieglych-koz> (dostęp: 18 lipca 2015 r.).

10 Years of Operation of the Commission for Professional Accountability of Sworn Translators at the Minister of Justice. An Assessment Attempt

Summary

The authors attempt to assess the operation of the Commission for Professional Accountability of Sworn Translators at the Minister of Justice looking back on its ten-year history. The Commission was established under the Act on the Profession of Sworn Translator of 25 November 2004. The body's role is to take decisions as to the professional accountability of sworn translators who do not perform their tasks and/or duties under Article 21(1) of the above Act or who perform those tasks and/or duties improperly or in an unreliable manner. The Commission is formed by order of the Minister of Justice. It is made up of nine members, out of whom four are appointed by the Minister of Justice, four by translators' associations and one by the Minister of Labour. The authors discuss the legal framework within which the Commission operates, the procedure it follows and the types of penalties it may impose, that is: an admonition, a reprimand, a suspension of the right to practice the profession of sworn translator for a period from three months to one year or deprivation of the right to practice the profession of sworn translator with the possibility of returning to the profession only after passing the qualification examination, which can be taken not earlier than two years from the deprivation. Apart from imposing a penalty, the Commission may also acquit a sworn translator or discontinue the proceedings against her or him. In the practical part, the authors carry out a quantitative and qualitative analysis of the cases which have been heard so far at hearings conducted before the Commission. The analysis allows them to distinguish different types of

infringements committed by sworn translators. They focus their attention on translation errors, especially those which had or might have had adverse legal consequences. They also describe projected legislative changes relating to the operation of the Commission. Finally, they formulate a set of rules sworn translators should obey to avoid being punished by the Commission. The most important of them are as follows: rendering in the target text the meaning of the source text as faithfully as possible, ensuring the accuracy of the translation, which manifests itself in not omitting any elements of the source text in the translation and in not adding to the translation any elements absent in the source text, taking care of linguistic and stylistic correctness, maintaining impartiality and exercising diligence in all matters connected with the translation process.

Keywords: ethics, disciplinary commission, professional accountability, sworn translator

